

A párisi írókongresszus

Világnézetek harca dül egész Európában. Eszmék és tanok viaskodnak a társadalmi élet legfélreesebb zugában is. A népek hangulata és világfölfogása periódikusan változik. Hallgatólagosan beleegyeznek a kierőszakolt társadalmi reformokba, másutt zavaros küszködések egyengetik a féltretelt, elnyomott nép életsorsát. Írók, gondolkodók, költők önmagukkal tépelődnek, írnak és lankadatlannal dolgoznak az olvasóközönség ez eszmei és elvi zűrzavarában.

Ez év nyarán tartották meg a haladóírók kongresszusukat Párisban. Résztvettek azon a georgiai és holland íróktól kezdve az olasz és a névtelen német írókig, mintegy harmincöt nemzet eszme-harcosa. Együtt, egyöntetűleg szólaltak föl a gondolat szabadságának megvédéséért, együtt törtek lándzsát az igaz kultúra megvédése mellett.

A jelenlévő írók a legkülönbözőbb világnézettel és életkorral megtudták érteni egymást. Julien Benda, Karin Michaelis, M. Forster, Luc Durtain, M. A. Nexö, Jean Guéhenno, Aldous Huxley, Heinrich Mann, Robert Musil és a többiek mind fölszóltak a „két front közötti” elhagyatottság tűrhetetlen helyzete ellen. Ez az írókongresszus szemmeláthatólag kifejezte annak a közös akaratnak a megnyilvánulását, mely az embernek, a szabad gondolatnak, a humanizmusnak nagy, társadalmi harcát jelenti.

(Az alábbiakban apró idézeteket hozunk a kongresszuson elhangzott nagyjelentőségű előadásokból).

John Strackey: Kultúrörökség.

Ez a kongresszus összehívott azért, hogy megvédjük kultúrörökségünket.

Mindenesetre tisztáznunk kell, hogy több államban azok az emberek jutottak hatalomra, akik szemmeláthatólag ellenségei a kultúrmunkának. Miért van az,

hogy Nyugat-Európában és Észak-Amerikában a hatalmon lévő emberek nyílt ellenségei az emberi kultúrának? El kell ismerni, hogy ezek a kormányok megálltak s hogy egyes esetekben sikerült nekik ledönteni az európai kultúra alapját; az értékes könyveket elégették s az íróknak menekülniök kellett saját hazájukból.

A német fasiszta uralom tisztába van azzal, hogy legnagyobb veszély a gondolat. Ha ők akarnak hatalmon maradni, meg kell ölniök minden logikus gondolatot.

André Gide: Nagyon sokan vagyunk mi, akik nem engedhetjük meg, hogy a hazaszeretet elsősorban más országok ellen érzett gyűlöletből álljon.

Nem állítom, hogy a civilizáció igaztalan, hogy az ember csak hazugsággal civilizálódhatik. Azt tartom, hogy az egész társadalom igazságtalan akkor, amikor elakarja nyomni a nép hangját, amikor a népet a butaságnak, a tudatlanságnak rabságában tartja, hogy az ne tudja miért volna ránézve nélkülözhetetlen a kulturális fölvilágosodás.

Egon Ervin Kisch: Veszélyes irodalmi műfaj. A riport, amely a tényekből indul ki nemcsak hogy önálló, hanem művészi alkotás is lehet.

A polgári kritika vad riporttámadásainak megcáfolására egy példát hozok föl: Három hónappal ezelőtt Ceylonon voltam. A hajón különböző utazási társaság reklámfüzeteit és útleírásokat olvasgattam. Amikor az olvasottakat szemimmel láttam, borzalom fogott el. — Láttam a szigetet, amelyen januárban maláriában és éhínségben legkevesebb 30,000 gyermek halt el.

És mit látunk az útleírásban? A sziget festői szépségéről, a tenger gyönyörű hullámszásáról, a dzungel örök zsongásáról, a császári paloták dicső maradvá-

nyairól írnak; de egy szó sem az ottani élet-ről. Mégis, szerintük, ők a művészek, mert érzik és meglátják a szépet s mi vagyunk a közönséges, banális demagógok.

Nagyon nehéz megmutatni az igazat és azmellett megőrizni a művészi értéket és formát.

Karin Michaelis: Összetartás az írók között. Írók! Mi nem azért jöttünk itt össze, hogy mulassunk, vagy szórakozzunk. Ki kell jelentenünk, hogy szolidárisak vagyunk, hogy mindenkor küzdünk az emberi jogokért. A magára hagyott ember is küzdhet. Gondoljunk Zolára, aki a „Vádollak” szavaival az egész világra kihatott, vagy Becker-Stoweovra, aki „Tamás bácsi kunyhója”-val segítette elő a rabszolgaság megszüntetését az Egyesült-Államokban.

Készek vagyunk mi is a harcra. Készek vagyunk áldozatot is hozni; az életünket odaadni.

Ilija Ehrenburg: Kell-e a társadalomnak irodalom? A polgári társadalomban a költő helye nincsen megjelölve. Azt ő nehéz küzdelmek árán szerzi meg.

Természetes, hogy a polgári társadalom gyanakodva nézi íróit. A művészet nekik láz s csak bizonyos időközökben tűrik el azt. Az természetes, hogy a Nyugati államok nem tudnának meglenni mérnök és kémikus nélkül, de én nem tudok szociális államot elképzelni író nélkül. „Az ember nemcsak a kenyérből él” — mondják azok — kenyéren és autón kívül szellemi táplálékot is kér. A szociális irodalom segíti az új embereket, hogy értsenek, hogy értsék meg a gondolat nagyságát. Mert az új világ fölépítéséhez nagyképzetségű, tökéletes és messzelátó emberekre van szükség.

Galaktion Tabidze: A georgiai kultúra. Jövök a virágok országából,

ahol a munka szabad, víg és termőképes, ahol a tudás és művészet széles tömegek javaivá, életszükségletévé vált. Aból az országból jövök, mely minden áldozatot meghoz tehetségeinek fölfedéséért, ahol minden újjá született.

Ezen a nemzetközi írókongresszuson én, a georgiai köztársaság költője népem nyelvén beszélek. Új kultúránk mindössze két évtizedes. Kietlen pusztaságainkat vasúthálózat borítja, munkának üteme, az élet lüktetése teszi élénkké vidékünket. A georgiai kultúra, irodalom új periódusa élénken tükrözi vissza mindezt.

Mi mélyen megvagyunk győződve, hogy mindaz, ami a legjobb a világirodalomban, egy új, egységes frontot alakít majd a béke ellenségei ellen, egy új világháború szítói ellen és a fasizmus ellen.

Németország nem Hitler. (Egy névtelen író beszéde). Nehéz ideálokért harcolni a Harmadik Birodalomban. Az igazságot nem szabad kimondani. Megszüntették a haladó irodalmat; minden, ami érték volt emigrálnia kellett, hogy megmeneküljön a megsemmisüléstől. — Mégis, van haladó irodalom Németországban s ez a névtelen írók munkájában nyilvánul meg. Nehéz leírni azt a veszélyt, amelyben forognak ezek az emberek. Minden leírt sorért életveszedelem fenyegeti őket.

De mi nem vagyunk egyedül; mi nem vagyunk elszigetelve attól a fronttól, amely harcol az emberi jogokért, az igazi Németországért, amely nem Hitler.

A közös eszmének, a gondolat szabadságának s a világ minden írója életének érdekében szólaltak föl még: A Donini, Aleksej Tolstoj, G. Lahonti, E. M. Forster, Jef Last és sokan mások.

A. A.